

РОМАНТИКА ГЕНДЕРНИХ СТОСУНКІВ ЯК ОСНОВА ЖІНОЧОЇ ПРОЗИ МІЛИ ІВАНЦОВОЇ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ЖИВІ КНИГИ»)

Землянська А.В.,

кандидат філологічних наук, доцент,

Яриш Ю.Б.,

студентка філологічного факультету, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

У статті розглядаються основні риси романтизму у зображенні гендерних стосунків як типова схема розгортання любовної історії у романі Міли Іванцової «Живі книги». Акцентується мелодраматизм оповіді у творі як провідна характеристика сучасної жіночої прози.

Ключові слова: гендерні стосунки, жіноча проза, мелодрама.

Key words: gender relations, women's prose, melodrama.

Роман «Живі книги» М. Іванцової вийшов друком у 2013 р. і одразу отримав визначення «терапевтичного» (про що неодноразово говорила сама авторка в інтерв'ю [1]). Письменниця припускає, що «лікувальний ефект» її книги мають через розкриття психології людських стосунків, зокрема гендерних. Зображення доль багатьох людей, їх життєвих історій допомогло їй свого часу пережити особисті проблеми, тож власні твори М. Іванцова спрямовує, насамперед, на тих читачів (радше – читачок), які знаходяться на роздоріжжі, шукаючи точку опори.

Художнім обрамленням численних розповідей про людей та їх долю є незвичайна акція «Живі книги», яка проводиться в одній з київських книгарень-кав'ярень. Кожен відвідувач може записати себе в категорію Книга або Читач і, відповідно, ділитися з іншими своєю історією чи слухати чужі. Акція стає приводом для знайомства і більш тісного спілкування трьох головних героїв роману – сліпого Віктора, полковника у відставці, загадкової письменниці Амалії та юної Женьки, адміністраторки салону краси. Кожен із цих персонажів

переслідував власну мету, але їх об'єднувало те, що вони «заплутались у життєвих стежках» [4, 6] і потребують поради та підтримки.

М. Іванцова не позиціонує себе як авторка жіночих любовних романів і взагалі – майстриня прози для жінок. Але її твори звернені, насамперед, на жіночу аудиторію, адже передають реальний досвід самої письменниці, її знайомих, друзів, усе почуте, побачене і вже осмислене нею, а також спрямовані на внутрішню підтримку жінкам, які шукають внутрішньої опори. У цьому плані роман «Живі книги» ідеально вписується в парадигму сентиментального дискурсу жіночої прози, «настроевої» (Л. Сайкевич), зокрема в масовій літературі, з її мелодраматизмом, романтичним характером, happy-end'ом.

Л. Сайкевич зауважує, що твір М. Іванцової «лишив по собі більш «оптимістичний» післямак, хоча подекуди й скидається на ще одну romantic story» [3]. Дослідниця пояснює свою думку тим, що всі проблеми головних персонажів дивним чином вирішуються наприкінці твору, у тому числі й у любовній сфері.

Авторка послуговується основними принципами романтичного письма: створює загадкових персонажів, вводить у свій художній текст розповіді «книг», що часто мають в основі родову таємницю або народні уявлення про міфологічних істот, незвичні (і навпаки – типові для любовного роману) історії кохання тощо.

Так, наприклад, головна героїня твору – Амалия (книжниця-офіціантки кав'ярні одразу відзначили, що навіть її ім'я небуденне [2, 14]) – показана письменницею як загадкова леді: *«жінка в мереживних рукавичках»* [2, 12], які були незмінним атрибутом її образу, із дещо п'янким ароматом парфумів. Цей аромат передавав ауру її образу в цілому. Тож коли Амалию знайомили з Віктором, теж головним персонажем роману, з яким протягом твору будуватимуться любовні стосунки, той одразу згадав, де вже її бачив: її парфуми були *«впізнаваними, він запам'ятав їх відтоді, як розминувся з цією жінкою у дверях (кафе. – А.З., Ю.Я.)»* [2, 52]. Та й представилася вона всім як письменниця, яка в чужих розповідях шукає натхнення, що лише додало загадковості її образу.

Сам Віктор теж вдається до містифікації, удаючи себе за колишнього військового, що майже повністю втратив зір. Це надавало йому можливості спостерігати за іншими, не видаючи своєї реакції. М. Іванцова як тонкий психолог дуже вдало передає гаму почуттів Віктора, коли той усвідомлює, що закохався в Амалию, але не знає, як їй зізнатися, що він може бачити. Авторка вирішує цю проблему дуже легко, мелодраматично, занурюючи своїх персонажів не лише в спільне прочитання «книг», а й у вир пригод самої Амалиї (коли та втрачає останні гроші й документи, потрібні для поїздки в омріяну Грецію, коли раптово починаються двері квартири й т.п.), що сприяють розвінчання міфу про письменницю, якою вона насправді не була, і відтак – знімають відповідальність і з чоловіка за його брехню.

Паралельно розвивається історія кохання третьої Читачки, Женьки, в житті якої

все до акції в кав'ярні було досить прозаїчним, буденним. І все ж її пригоди теж змальовані з використанням певних сюжетних формул, типових для любовного роману чи мелодрами: її мати жила зі співмешканцем, який часто випивав і настрій якого *«стрибав від куражу до гніву з усіма його наслідками»* [2, 71]; дівчина втекла на квартиру від надмірної уваги до неї як жінки з його боку та ревнотці матері; зі своїм теперішнім другом, а надалі – коханим, Іллею вони були знайомі давно, товаришували, але вона не розглядала його в якості об'єкта кохання, тощо. Їх юнацькі стосунки мали не менш романтичний характер, ніж у вищеописаній парі: Ілля завжди був готовий прийти на допомогу, його заохоплення Женькою довгий час мало платонічний характер обожнення дівчини, однак саме в момент прогулянки під дощем він наважився зробити перший крок і заявити про своє кохання.

У творі виникає багато стереотипів, кліше жіночих любовних романів. В основному, вони пов'язані із висвітленням традиційних гендерних стосунків. Так, наприклад, Амалию колись кинув чоловік, зрадивши з іншою, і цей розрив вона дуже болісно переживала (що, власне, і було причиною участі в акції – бажання знайти опору в житті, зарядившись чужим досвідом). Але їй трапилось нове кохання, зрідле, яке знову відроджує романтику стосунків: коли вони з Віктором дегустували вино з ожини, надіслане невідомою Книгою, вона *«читала йому вголос чиясь містично-реальне оповідання, а потім вони блукали Подолом, поки не потрапили під зливу...»* [2, 232]. Від цих спогадів її душевний біль *«ніби вищух і забився кудись у куточок, натомість тепло заворушилося й полоскотало»* [2, 232].

Однак при цьому М. Іванцова не утворює «любовних трикутників», типових для творів цього жанру, не вказує на звичні перешкоди на шляху до кохання – її персонажі вільні у своєму виборі партнера, і навіть мають достатньо фінансової чи соціальної свободи почати життя по-

новому. У її романі люди мають змогу переоцінити свій досвід. Наприклад, після згаданої зустрічі з Віктором Амалія аналізує, що між ними відбулося: «...факт знайомства – то ще не стосунки. А от вино, оповідання, прогулянка, яку перервала злива, і навіть поїздка на таксі були тим, про що вже можна думати як про спільне» [2, 144]. На зміну палкій юнацькій романтиці, яка стає відправною точкою зародження стосунків, приходить розуміння, що саме вважається їх основою: щоб було разом затишно, спокійно, комфортно.

Отже, М. Іванцова продовжила у романі «Живі книги» дослідження гендерних стосунків, запроваджене у своїх попередніх творах. Форма книжкової акції в форматі Книга-Читач дозволила їй розкрити багато варіації взаємодії чоловіків і жінок, насамперед через любовні історії головних персонажів. Як основу їх стосунків письменниця виводить прагнення певного ідеалу в почуттях і відчуттях від перебу-

вання з коханими, романтику побачень, вірність і відданість, готовність на самопожертву і героїчні вчинки. Важливу роль у розгортанні оповіді відіграють роздуми головних героїв про сутність гендерних стосунків, їх витоки і наслідки, що демонструє жіночій аудиторії, на яку, насамперед, розраховано твір, шляхи вирішення багатьох проблем в їх інтимній та родинно-побутовій сферах.

Література

1. Балакир А. До книгарні приходять по живі книги – новий роман Міли Іванцової / А. Балакир. – Режим доступу : https://gazeta.ua/articles/culture/_do-knigarni-prihodyat-po-zhivi-knigi-novij-roman-mili-ivancovoyi/510268. – Gazeta.ua.
2. Іванцова М. Живі книги / М. Іванцова ; [передм. О. Хвостова]. – Х. : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. – 320 с.
3. Сайкевич Л. Книги лікують, або 300 сторінок терапії [Рец. на: Міла Іванцова. Живі книги: роман. – Х.: Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. – 320 с.] / Л. Сайкевич. – Режим доступу : http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/32761/. – Друг Читача.
4. Хвостова О. Вальс травневої грози // Іванцова М. Живі книги / О. Хвостова. – Х. : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. – С. 5–6.